

Суперечності та протиріччя системи БПД – приклади судді А. Іванова

Пропоную дослідити конкретну кримінальну справу та приклад надання безоплатної правової допомоги підсудним.

Розглянемо кримінальну справу щодо обвинувачення чотирьох осіб за шахрайство (ч. 4 ст. 190 Кримінального кодексу України). Кожен із цих чотирьох обвинувачених користувався послугами окремого адвоката, наданого їм Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Протягом розгляду справи через неявку адвокатів, засідання суду багато разів відкладалися. Кілька разів відбувалась заміна безоплатних адвокатів. Звісно, після призначення нового адвоката, той потребував певного часу для ознайомлення з матеріалами справи.

Також, варто наголосити на певному аспекті, який існував в процесі захисту прав обвинувачених. У випадку, коли інтереси обвинувачених різняться, тоді відповідно їх повинні захищати різні адвокати. Але якщо інтереси співпадають, логічно буде, що декількох обвинувачуваних захищатиме один адвокат. Це дасть змогу адвокату краще підготуватись до слухання та прискорити сам процес розгляду справи. При цьому, незалежно від кількості підзахисних, адвокат отримуватиме однаковий гонорар, який залежатиме лише від тривалості часу участі в процесі.

В цілому, на мій особистий погляд, Закон України “Про безоплатну правову допомогу” містить у собі певні суперечності та недоліки.

Так, стаття 10 цього закону визначає порядок розгляду звернень про надання безоплатної первинної правової допомоги та по суті на практиці не дозволяє особі, яка звернулася за вказаною правовою допомогою, отримати таку допомогу негайно.

Порядок звернення по безоплатну правову допомогу досить складний та передбачає поетапну процедуру. В той час, коли найважливіший момент для особи – сам процес отримання безпосередньої допомоги є невизначеним.

На мою думку, первинна правова допомога повинна надаватись негайно і лише у випадку необхідності проведення підготовки або додаткової перевірки відкладатись на певний час. В іншому випадку, це спричинятиме лише труднощі для громадянина, який звернувся по безоплатну правову допомогу.

Щодо вторинної правової допомоги, то норми статті 14 Закону України “Про безоплатну правову допомогу” по суті суперечать, як положенням самого закону так і дійсності.

Щоб звернутися за вторинною правовою допомогою, особа повинна зібрати довідки про доходи своєї сім’ї. Логічно було б невідкладно надавати правову допомогу, а вже потім при винесенні судового рішення стягувати з особи суму за правовий захист, у разі виявлення у неї платоспроможності. Поки особа буде збирати довідки, правова допомога може вже не знадобитись.

Крім того, особи до яких застосовано адміністративне затримання, мають право на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього закону, а саме на представництво у суді та на складання документів. А от на захист вони права не мають!

І навпаки особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, мають право на правові послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього закону, тобто на захист і складання документів, а на

представництво в суді – не мають. Така ситуація існує майже щодо всіх категорій осіб визначених ст. 14 Закону України “Про безоплатну правову допомогу”.

Стаття 15 цього закону визначає, що суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні є:

- 1) Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 2) адвокати, включені до реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

Одразу виникає запитання, яким чином Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги будуть надавати цю саму допомогу? Наскільки я розумію, допомогу можуть надавати лише адвокати, до того ж лише ті, які включені до реєстру адвокатів системи БПД, що як вже зазначалось є дискримінаційною нормою.

Згідно зі ст. 17 Закону України “Про безоплатну правову допомогу”, Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечують складення процесуальних документів за зверненням суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, тобто вказані документи можуть складати не адвокати, а працівники Центру!

Крім того, ст. 18 цього закону, на мій погляд, містить дискримінаційну норму щодо неповнолітніх, які не мають право звертатись за вторинною правовою допомогою без законних представників у той час, як на практиці існує безліч випадків, коли саме ці законні представники вчиняють правопорушення щодо неповнолітніх. Тому логічно, що саме такий Центр має надавати їм допомогу, але це не так.

Також вважаю, що ст. 19 Закону України “Про безоплатну правову допомогу” надто ускладнює сам процес звернення за вторинною правовою допомогою, відтерміновує момент отримання правової допомоги на певний строк притому, що інколи вона потрібна негайно. Але на жаль, на такі питання вказаний нормативний акт відповіді не надає.

До того ж, згідно зі статтею 30 нормативного акта, громадяни мають право оскаржити відмову у наданні первинної чи вторинної правової допомоги.

Що необхідно робити у випадку коли первинна правова допомога надана спеціалістами у галузі права була неякісною, коли ними було розголошено відомості, що становлять адвокатську таємницю або вони використовують їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб?

Закон України “Про безоплатну правову допомогу” також не надає на ці запитання жодної відповіді і відповідальність за такі порушення не передбачена. Адвокат принаймні за недоліки своєї роботи несе дисциплінарну відповідальність та може бути позбавлений права займатися адвокатською діяльністю. Спеціаліст у галузі права, який задіяний у програмі первинної безоплатної правової допомоги не несе жодної відповідальності взагалі. Він може виконувати свої обов'язки на власний розсуд та не звертати уваги на якість їх виконання.

Підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що Закон України “Про безоплатну правову допомогу” потребує негайного доопрацювання. Я глибоко переконаний, що саме адвокатська спільнота повинна відігравати основну роль у напрацюванні та запровадженні змін до вказаного закону.